

Piaty semester

(Umenie 19. storočia)

105. Goya: rokokový fáza, kartóny pre tapisérie, protoromantické tendencie, grafické cykly, zrod moderného umeleckého názoru, rukopis malieb, techniky grafického umenia.

Literatúra:

1. Pijoan
2. HAGEN, Rese-Marie a Rainer: Goya. Praha: Taschen/Silvoart, 2004.
3. CONNELL, Evan S.: Francisco Goya. Brno: BB/art, 2006.
4. GÜNTHEROVÁ-MAYEROVÁ, Alžbeta: Goya. Bratislava: Tvar, 1951.

106. Francúzska „revolučná“ architektúra: utópia verzus realizácia a umenie Francúzskej revolúcie.

Literatúra:

1. STAROBINSKI, Jean: Symboly rozumu. Brno: Barrister & Principal, 2004.
2. MICHELET, Jules: Francouzská revoluce. Praha: Odeon, 1989.
3. BASZKIEWICZ, Jan -MELLER, Stefan: Francúzska revolúcia 1789-1794: Občianska spoločnosť. Bratislava: Obzor, 1989.
4. HROCH, Moroslav-KUBIŠOVÁ, Vlasta: Velká francouzská revoluce a Evropa. Praha: Svoboda, 1990.
5. Francúzski osvietenici o náboženstve. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1962.
6. BURLEIGH, Michael: Pozemské mocnosti: Politická náboženství od Velké francouzské revoluce do 1. světové války. Praha: Leda, 2016.
7. OZOUFOVÁ, Mona: Revoluční svátky 1789-1799. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2006.

107. Umenie doby Napoleona Bonaparte: bohatosť a ambivalentnosť kultúrnych tendencií: neoklasicismus a romantizujúce tendencie, empír a romantizujúce orientálne tendencie (Egypt, Alžírsko). Zmena podoby mužského aktu (od

svalnatého hrdinu k chlapčenskej krehkosti). Neskoršie exotické inšpirácie v druhej polovici 19 storočia: Japonsko, Čína, Polynézia, čierna Afrika.

Literatúra:

1. TOMAN, Rolf (edit.): Neoclassicism and Romanticism. Cologne: Könemann, 2000.
2. SOLOMON-GODEAU, Abigail: Male Trouble: A Crisis in Representation. London: Thames & Hudson, 1999.
3. HORNE, Alistair: Napoleon a jeho doba. Bratislava: Slovart, 2005.
4. JOHNSON, Paul: Napoleon. Praha: Barrister & Principal, 2003.
5. MANFRED, Albert Zacharovič: Napoleon Bonaparte. Bratislava: Pravda, 1985.
6. HRADSKÝ, Juraj: Napoleon a Bratislava 1805, 1809. Bratislava: Marenčin PT, 2005.
7. Pijoan
8. JOHNSON, Paul: Zrození moderní doby: Devatenáste století. Praha . Academia, 1998.
9. LAMAČ, Miroslav: David. Bratislava: Tvar, 1953.
10. GRIMME, Karin: Jean Auguste Dominique Ingres. Taschen, 2006.
11. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
12. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.

108 Romantické hnutie. Romantické maliarstvo vo Francúzku: heroizácia, úniky z kríz, umelec-smutko (pasívny), umelec-titán (aktívny). Romantici (Eugène Delacroix, Théodore Géricault) versus akademici. Romantici s deleným a pastóznym rukopisom versus romantici so splývavým rukopisom.

Literatúra k romantizmu ako k umeleckému hnutiu všeobecne:

1. TOMAN, Rolf (edit.): Neoclassicism and Romanticism. Cologne: Könemann, 2000.
2. DOORMAN, Maarten: Romantický řád. Praha: Proster, 2008.
3. FISCHER, Ernst: Původ a podstata romantismu. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1966.
4. HANZAL, Josef: Od baroka k romantismu. Praha: Academia, 1987.

5. HRBATA, Zdeněk – PROCHÁZKA, Martin: Romantismus a romantismy: Pojmy, proudy, kontexty. Praha: Karolinum, 2005.
6. LEGRAND, Gérard: Romantismus. Praha/Litomyšl: Paseka, 2001.
7. PIUS, Miroslav: Poslední svätci romantizmu: Niekoľko poznámek k literárnemu romantizmu. Bratislava: Národné literárne centrum, 1998.
8. HANUŠ, Jiří (ed.): Dějiny kultury a civilizace Západu v 19. století. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2002.
10. HORYNA, Břetislav: Dějiny rané romantiky: Fichete, Schlegel, Novalis. Praha: Vyšehrad, 2005.
11. SCHAEFFLER, Richard: „Redukcionalismus“ – a romantismus jako alternativa? In: ELIADE, Mircea: Dějiny náboženského myšlení IV.: Od epochy objevů po současnost. Praha: Oikoymenh, 2008, s. 443 – 447.
12. CARROLL, John: Rozum a romantizmus. In: CARROLL, John: Humanismus: Zánik západné kultury. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, s. 98-110.
13. SOLLERTINSKIJ, Ivan Ivanovič: Romantizmus, jeho všeobecná a hudobný charakteristika. In: SOLLERTINSKIJ, I. I.: Majstri a diela: Hudobné kapitoly. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1959, s. 104-129.
14. STIBRAL, Karel: Romantismus: Příroda jako obraz nitra. In: Estetika přírody: K historii estetického oceňování krajiny. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2019, s. 321-336.
15. JOHNSON, Paul: Zrození moderní doby: Devatenácté století. Praha . Academia, 1998

Literatúra k maliarovi Eugènovi Delacroixovi:

1. GEORGEL, Pierre – BORTOLATTOVÁ-ROSSIOVÁ, Luigina: Eugène Delacroix. Praha: Odeon, 1988.
2. PETROVÁ, Eva: Delacroix a romantická kresba. Praha: Odeon, 1989.
3. COURTHION, Pierre: Delacroix: Román malíře hrdiny. Praha: Obelisk, 1970.
4. BAUDELAIRE, Charles: Dílo a život Eugena Delacroixe. In: BAUDELAIRE, Charles: Úvahy o některých současnících. Praha: Odeon, 1968, s. 561-586.
5. BAUDELAIRE, Charles: Eugene Delacroix. In: BAUDELAIRE, Charles: Úvahy o některých současnících. Praha: Odeon, 1968, s. 103-119.
6. BAUDELAIRE, Charles: Nástenné malby Eugena Delacroixe v Saint-

Sulpice. In: BAUDELAIRE, Charles: Úvahy o některých současnících. Praha: Odeon, 1968, s. 537-539.

109. Romantické maliarstvo v Nemecku: romantické literárne hnutie v nemecky hovoriacich krajinách, zdroje, proces mediocrisácie, fascinácia stredovekým katolicizmom, romanikou a gotikou. Schinkel, Friedrich, Runge atď. Historizmus a neoklasicizmus (David, Adam Oeser).

Literatúra:

1. HORYNA, Břetislav: Dějiny rané romantiky: Fichte, Schlegel, Novalis. Praha: Vyšehrad, 2005.
2. GRASSL, Hans: Nástup romantismu: Přínos Bavorska k německým duchovním dějinám v období 1765-1785. Praha: Malvern, 2010.
3. BELTING, Hans: Němci a jejich umění: Problematické dědicství. Brno: Books & Pipes, 2019.
4. BERKOVSKIJ, Naum: Německá romantika: Praha: Odeon, 1976.
5. Nemeckí romantici (antológia). Bratislava: Tatran, 1989.

110. Romantické maliarstvo na Slovensku: Gustáv Keleti, Karol Tibély, Karol Vondrák, Ján Jakub Mueller, Michal Mankovič, Karol Marko starší, Imrich Emanuel Roth, Karol Augustus Tibély, Vojtech Klimkovič, Jozef Czauczik, Ján Rombauer.

Literatúra:

1. HERUCOVÁ, Marta: Mytologické a kresťanské príbehy v umení 19. storočia. zo zbierok Slovenského národného múzea. Bratislava: SNM, 2008.
2. BOŘUTOVÁ, Dana - BEŇOVÁ, Katarína: Mníchovská akadémia a Slovensko, Bratislava, 2010.
3. VACULÍK, Karol: Umenie XIX. storočia na Slovensku. Bratislava: Tvar, 1952.
4. ZAJAC, Peter - SCHMARCOVÁ, Ľubica a kol.: Slovenský romantizmus. Brno: Host, 2019.

111. Biedermeier: Spitzweg, Ferdinand von Lutgedorff, Friedrich von Amerling, Jozef Czauczik, Florián Klimkovič.

Literatúra:

1. Biedermeier: The Invention of Simplicity. Hatje Cantz, 2007.
2. Pijoan
3. BEŇOVÁ, Katarína - SENEŠI LUTHEROVÁ, Silvia - ŠVANTNEROVÁ, Jana: Biedermeier : katalóg k výstave SNG. Bratislava: SNG, 2015.
4. RIDILLA, Jozef: Biedermeier: Traditio illusio aeternitatis est : C+S. Bratislava, 2017
5. VONDRÁČEK, Radim: Biedermeier: Umění a kultura v českých zemích 1814 - 1848. Gallery, 2010.
6. HALÁSZOVÁ, Ingrid: Peter Michal Bohúň: Maliar vlúdneho štetca. Liptovský Mikuláš: Liptovská galéria, 2023.

112. Portrétna maľba 19. storočia na Slovensku: Johann Jakob Stunder, Ján Rombauer, Františke Kolář, Jozef Božetech Klemens, Peter Michal Bohúň.

Literatúra:

1. UČNÍKOVÁ, Danuta: Historický portrét na Slovensku. Martin: Osveta, 1980.
2. HALÁSZOVÁ, Ingrid: Peter Michal Bohúň: Maliar vlúdneho štetca. Liptovský Mikuláš: Liptovská galéria, 2023.
3. HALÁSZOVÁ, Ingrid: Pred portrétom: Úvahy o obsahoch, významoch, funkciách a reprezentačných stratégiách portrétu v ranom novoveku. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2020.
4. HALÁSZOVÁ, Ingrid: Rodová portrétna galéria a umelecké zbierky Pálffyovcov na Červenom Kameni: Obdobie prvých troch generácií rodu v 16.-17. storočí. Trnava: FF Trnavskej univerzity, 2013.

113. Architektúra 19. storočia na Slovensku: Klasicizmus, historizmus a záhradná architektúra (Bratislava, Hlohovec, Dolná Krupá, Betliar atď.) a fenomén verejného parku. Reakcia na Slovenku (Dolná Krupá, Topoľčianky, Betliar, Krásnohorské Podhradie atď.). Grotty

Literatúra:

1. SIMMEL, Georg: Ruina. In: SIMMEL, Georg: O podstate kultúry. Bratislava:

Kalligram, 2003, s. 111-117.

114. Priemyselný vek a svetové výstavy: Fenomén svetových výstav, nové technológie (železo, sklo), architektúra a priemyselná revolúcia. pavilón, plagát, katalóg, pohľadnica a pod.

Literatúra:

1. WEINTRAUB, Stanley: Princ Albert. Praha: Brána, 1999.
2. STRACHEY, Lytton: Kráľovna Viktorie. Praha: Mladá fronta, 1993.
3. SIMMEL, Georg: Veľkomestá a duchovný život. In: SIMMEL, Georg: O podstate kultúry. Bratislava: Kalligram, 2003, s. 34-46.
4. KOMORA, Pavol (edit.): Hospodárske a všeobecné výstavy 1842 – 1940. Bratislava: SNM, 2017.
5. Pijoan
6. BRYSON, Bill: Dum (Domov, Domácnosť, Dejiny architektúry). Praha: Pragma, 2013.
7. KOMORA, Pavol (edit.): Medzinárodný veľtrh v Bratislave 1921 – 1942. Bratislava: SNM, 2021.

115. Realizmus v 50. rokoch 19. storočia: realizmus v literatúre (Dumas ml., Murger), realizmus ako politický názor, realizmus v opere (Verdi) a maliarstve (Gustave Courbet). Sociálne témy (Honoré Daumier).

Literatúra:

1. COURBET, Gustave: Dokumenty. Praha: SNKLHU, 1958.
2. KOTALÍK, Jiří: Gustave Courbet. Praha: Tvar, 1950.
3. RUBIN, James H.: Gustave Courbet. New York: Phaidon, 1997.
4. SCHAPIRO, Meyer: Courbet a ľudové umění, esej o relaismu a naivitě. In: SCHAPIRO, Meyer: Dílo a styl. Praha: Argo, 2006, s. 153-183.
5. BAUDELAIRE, Charles: Protože je realizmus. In: BAUDELAIRE, Charles: Úvahy o některých současnících. Praha: Odeon, 1968, s. 251-253.
6. WHEEN, Francis: Karl Marx: Životopis. Bratislava: Slovart, 2001.
7. SEDLÁŘ, Jaroslav: Realistické maliarstvo 19. storočia. Bratislava: Pallas, 1979.

116. Realizmus na Slovensku: Jozef Czauczik, František Klimkovič, Vojtech Klimkovič, Peter Michal Bohúň, Jozef Božetech Klemens, Július Bencúr de Jeszenova.

Literatúra:

1. VACULÍK, Karol: Umenie XIX. storočia na Slovensku. Bratislava: Tvar, 1952.
2. HERUCOVÁ, Marta: Mytologické a kresťanské príbehy v umení 19. storočia. zo zbierok Slovenského národného múzea. Bratislava: SNM, 2008.
3. BOŘUTOVÁ, Dana - BEŇOVÁ, Katarína: Mníchovská akadémia a Slovensko, Bratislava, 2010.
4. SIMMEL, Georg: O realizme v umení. In: SIMMEL, Georg: O podstate kultúry. Bratislava: Kalligram, 2003, s. 81-90.

117. Sexualita a jej kultúrne kontexty

Literatúra:

Sexualita - kultúrne dejiny:

1. MORUS: Světové dějiny sexuality. Praha: Ikar, 2007.
2. BELLINGER, Gerhard J.: Sexualita v náboženstvích světa. Praha: Academia, 1998.
3. DELVAU, Alfred: Moderní erotický slovník (1864). Praha: Československý spisovatel, 2013.

Sexualita - výtvarné umenie:

1. TANGOVÁ, Isabel: Tajné dějiny civilizace: Pornografie. Praha: BB/art, 2005.
2. HORÁK, Petr: Sex a umění. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2021.
3. NÉRET, Gilles: Erotica universalis, Köln am Rhein: Taschen, 2013.

Prostitúcia ako kultúrny fenomén:

1. Easy Virtue Prostitution in French Art 1850-1910. Gent: Tijdsbeeld &

- Pièce Montée, 2016.
2. BASSERMANN, Lujo: Nejstarší řemeslo – Kulturní dějiny prostituce. Praha: Mladá fronta, 1993.
  3. BALÁŽ, Anton: Hriešna Vydrica. Bratislava: Marenčin PT, 2007.

Homosexualita ako kultúrny fenomén:

1. KATZ, Jonathan D.: The First Homosexuals: The Birth of a New Identity 1869-1939. London: Monacelli Press, 2005.
2. NATTER, Tobias G. – LEOPOLD, Elisabeth: Nude Men: From 1800 to the Present Day. München: Hirmer, 2012.
3. HOSKIN, Dawn: The Short Story of Queer Art. London: Laurence King Publishing, 2005.
4. SPENCER, Colin: Dejiny homosexuality. Bratislava: Slovart, 1999.
5. FANEL, Jiří: Gay historie. Podlesí, Staré Město pod Landštejnem: Dauphin, 2000.
6. FRIEDMAN, David M.: On: Kulturní historie penisu. Praha: Columbus, 2007.
7. SOLOMON-GODEAU, Abigail: Male Trouble: A Crisis in Representation. London: Thames and Hudson, 1997.
8. ROCKE, Michael: Forbidden Friendship: Homosexuality and Male Culture in Renaissance Florence. New York: Oxford University Press, 1997.

118. Orientalizmus v európskom umení:

1. LEMAIRE, Gerard-Georges: The Orient: In Western Art. Köln: Konemann, 2005.
2. MACKENZIE, John M.: Orientalism: History, Theory and the Arts. Manchester University Press, 1995.
3. SAID, Edward W.: Orientalism. London: Penguin, 2019.

119. Umenie ilustrácie a karikatúry: počiatky v staroveku, ďalší vývoj v novoveku, hanlivé zobrazenia francúzskeho kráľovského páru, karikatúra 19. storočia ako fenomén. Honoré Daumier, Nadar.

Literatúra:

1. HALL, Andrew: *Illustration: A Concise History*. London: Thames and Hudson, 2025.
2. KLIMEŠ, Jan: *Hledání významu v umělecké narativní ilustraci*. Brno: Masarykova univerzita, 2015.
3. Pijoan 11, kapitola 11.
4. PŮTOVÁ, Barbora: *Félicien Rops: Enfant terrible dekadence*. Praha: Dybbuk, 2014.
5. SIMMEL, Georg: *O karikatuře*. In: SIMMEL, Georg: *O podstate kultúry*. Bratislava: Kalligram, 2003, s. 105-110.
6. BAUDELAIRE, Charles: *Několik karikaturistů z Francie*. In: BAUDELAIRE, Charles: *Úvahy o některých současnících*. Praha: Odeon, 1968, s. 295-313.
7. BAUDELAIRE, Charles: *Několik karikaturistů z ciziny*. In: BAUDELAIRE, Charles: *Úvahy o některých současnících*. Praha: Odeon, 1968, s. 314-323.
8. RICHTER, Alexander: *Pamäti od nepamäti*. Bratislava: Slovenský spisovateľ 1986.

120. Krajinomal'ba v 18. a 19. storočí: genéza krajinomal'by (Anglicko a Holandsko), anglická krajinomal'ba (W. Turner, J. Constable atď.), vývoj krajinomal'by po polovici 19. storočia: francúzska barbizonská škola, Corot, Manet, Monet, impresionisti, Medňanský.

- Fenomén maliarskych kolónií 19. a 20. storočia vo Frtancúzsku (Barbizon a pod.), v Rakúsko-Uhorsku (Szolnok, Kecskemét, Nagybánya, Detvianska maliarska kolónia 1900-1907) a v ČSR (Piešťanská maliarska kolónia Janka Alexyho 1934-1936) atď.

Literatúra:

1. SALLIS, John: *Význam krajiny: K fenomenológii krajinomal'by*. Bratislava: Minor, 2025.
2. SCHAMA, Simon: *Krajina a paměť*. Praha: Argo, 2007.
3. ANDREWS, Malcolm: *Landscape and Western Art*. New York: Oxford University Press, 1999.
4. WOLF, Norbert: *Landscape Painting*. Taschen, 2017.
5. BEŇOVÁ, Katarína (edit.): *Z akademie do přírody: Podoby krajinomalby ve střední Evropě 1860–1890..* nakladatel'stvo Books&Pipes Publishing v spolupráci so Západočeskou galériou v Plzni a Slovenskou národnou galériou v Bratislave, 2018.

6. Pijoan
7. Nebo nad hlavou: Umelci barbizonu. Bratislava: GMB, 2012.
8. BARCZI, Július: Impresionizmus^{SK}: Podoby impresionizmu na Slovensku. Bratislava: SNG, 2014.
9. VACULOVÁ REPOVÁ, Veronika: Piešťanská maliarska kolónia Janka Alexyho (1934-1936). In: GREGOR, Richard: JA Alexy. Liptovský Mikuláš: Liptovská galéria, 2023, s. 38-63.
10. STIBRAL, Karel: Estetika přírody: K historii estetického ocenění krajiny. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2019.
11. WALTHER, Ingo F. (edit.): Impresionismus. Praha: Taschen/Slovart, 2008.
12. ACKROYD, Peter: Albion: Kořeny anglické imaginace. Praha: BB art, 2004.

121. Pre-Raphaelities. Anglické umenie po polovici 19. storočia. Hnutie predraffaelistov, idey a ideály, vzťah k talianskeho umeniu ranej renesancie. Botticelli ako gay vzor mladých anglických gentlemanov. Najdôležitejší autori: William H. Hunt, John E. Millais, Dante Gabriel Rosetti,

Literatúra:

1. HAWKSLEY, Lucinda: Essential Pre-Raphaelities. Bath: Parragon Book, 2000.
2. BIRCHALL, Heather: Pre-Raphaelites. Cologne: Taschen,
3. ACKROYD, Peter: Albion: Kořeny anglické imaginace. Praha: BB art, 2004.

122. Édouard Manet: ďalší rozchod s tradíciou?

Literatúra:

1. ROUART, Denis – ORIENTIOVÁ, Sandra: Manet. Praha: Odeon, 1983.
2. BAUDELAIRE, Charles: Malíř moderního života (1863). In: BAUDELAIRE, Charles: Úvahy o některých současnících. Praha: Odeon, 1968, s. 587-625.

123. Japonizmus ako fenomén druhej polovice 19. storočia.

Literatúra:

1. BENESCH, Evelyn a kol.: Faszination Japan: Monet. Van Gogh. Klimt. Heidelberg: Kehrer Verlag, 2018.
2. EISENMAN, Stephen F.: Nineteenth Century Art: A Critical History. Londýn: Thames & Hudson, 2020.

124. Fotografia a jej význam pre výtvarné umenie: vynález fotografie (heliografia, daguerrotypia, kalotypia), raní portrétisti (Gaspard-Félix Tournachon-Nadar, André-Adolphe-Eugène Disdéri), umelecký skupinový portrét, dokumentárna fotografia, reportážna fotografia, sociálna problematika veľkomiest v USA, vedecká fotografia, astrofotografia, fotografia 19. storočia na Slovensku. Optické inovácie 19. storočia a ich vplyv na romantizmus, realizmus a impresionizmus.

Literatúra:

1. CRARY, Jonathan: Techniky pozorovateľa: O videní a modernitě v 19. století. Praha: Academia, 2025.
2. MRÁZKOVÁ, Daniela: Příběh fotografie. Praha: Mladá fronta, 1985.
3. KOETZLE, Hans-Michael: 50 slavných fotografií. Praha: Slovart, 2012.
4. KOETZLE, Hans-Michael: Slavné fotografie I. Praha: Slovart, 2003.
5. HOJSTRIČOVÁ, Jana - KOKLESOVÁ, Bohunka - KRIŽANOVÁ, Jana: Zrkadlo s pamäťou. Bratislava: Fotofo, 2013.
6. BENJAMIN, Walter: Umelecké dielo v ére svojej technickej reprodukovateľnosti. In: BENJAMIN, Walter: Iluminácie. Bratislava: Kalligram, s. 194-225. alebo In: BENJAMIN, Walter: Aura a stopa. Bratislava: Kalligram, 2013, s. 62-104.
7. MALEAUX, André: Imaginární muzeum. Praha: AMU, 2025.

125. Impresionizmus: impresionistický spôsob videnia, technika, pôvod slova impresionizmus, námety, program, výstavy, skupiny umelcov (Claude Monet, Camille Pissarro, Alfred Sisley, Edgar Degas, Auguste Renoir atď.), umelecké kolónie. Vzťahy medzi maliarstvom, literatúrou a hudbou.

Literatúra:

1. WALTHER, Ingo F. (edit.): Impresionismus. Praha: Taschen/Slovart, 2008.
2. SERULLAZ, Maurice: Impresionizmus. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1965.

3. SCHAMA, Simon: Krajina a paměť. Praha: Argo, 2007.
4. CRESVILLE, Jean-Paul: Monet. Bratislava: Fortuna Print, 1992.
5. LASSAIGNE, Jacques – MINERVINOVÁ, Fiorella: Edgar Degas. Praha: Odeon, 1985.
6. KRESÁK, Fedor: Edgar Degas: Bratislava: Tatran, 1969.

126. Maliarstvo druhej polovice 19. storočia na Slovensku: Luminizmus: Ladislav Medňanský, Dominik Skutecký...

Literatúra:

1. Nebo nad hlavou: Umelci barbizonu. Bratislava: GMB, 2012.
2. BARCZI, Július: Impresionizmus^{SK} : Podoby impresionizmu na Slovensku. Bratislava: SNG, 2014.
3. WALTHER, Ingo F. (edit.): Impresionismus. Praha: Taschen/Slovart, 2008.
4. ČIČO, Martin: Dve krajiny: Obraz Slovenska: 19. storočie x súčasnosť. Bratislava: SNG, 2014.

127. Premena paradigmy portréту v 19. storočí:

Literatúra:

1. BAUDELAIRE, Charles: O portréту. In: BAUDELAIRE, Charles: Úvahy o některých současnících. Praha: Odeon, 1968, s. 139-143.

Šiesty semester (Avantgardy 20. storočia)

pozor: predmet je voliteľný

128. Hľadanie nových pohľadov: postimpresionizmus: Paul Cézanne a racionálna línia

Literatúra:

1. BECKS-MALORNY, Ulrike: Cézanne. Praha: Slovart, 2004.
2. MÍČKO, Miroslav: Paul Cézanne. Praha: Odeon, 1970.
3. SCHAPIRO, Meyer: Jablka Cézannova, esej o významu zátiší. In: SCHAPIRO, Meyer: Dílo a styl. Praha: Argo, 2006, s. 193-223.
4. LAMAČ, Miroslav: Maliari o sebe a svojom diele. Bratislava: SVKL, 1963.
5. ZOLA, Émile: Dielo. Bratislava: Smena, 1984.

129. Hľadanie nových pohľadov: postimpresionizmus: Vincent van Gogh a expresívna línia

Literatúra:

1. WALTHER, Ingo F.: Vincent van Gogh. Praha: Taschen/Slovart, 1999.
2. LAMAČ, Miroslav: Vincent van Gogh. Praha: Odeon, 1966.
3. FELL, Derek: Vincent van Gogh – ženy v jeho živote. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 2006.
4. VAN GOGH, Vincent: Dopisy. Praha: SNKLHU, 1955.
5. VAN GOGH, Vincent: Deník v dopisech. Praha: Via, 2012.

130. Hľadanie nových pohľadov: postimpresionizmus: Paul Gauguin a symbolické videnie obrazu

Literatúra:

1. SWEETMAN, David: Paul Gauguin. Praha: BB/art, 2001.
2. WALTHER, Ingo F.: Paul Gauguin. 1984-1903. Bratislava: Slovart, 2002.
3. SEDLÁŘ, Jaroslav: Paul Gauguin. Praha: Pallas, 1979.
4. GAUGUIN, Paul: Noa Noa, Před a po, Dopisy. Praha: SNKLHU, 1959.
5. PODUŠEL, Ľubomír: Paul Gauguin – Drevorezy, drevoryty. Martin: Matica

slovenská, 2008.

6. LAMAČ, Miroslav: Maliari o sebe a svojom diele. Bratislava: SVKL, 1963.
7. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
8. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.

131. Hľadanie nových pohľadov: postimpresionizmus: neoimpresionizmus (Georges Seurat, Paul Signac)

Literatúra:

1. PETRÁNSKY, Ľudovít: Seurat a neoimpresionizmus. Praha: Pallas, 1976.
2. MINERVINO, Fiorella – CHASTEL, André: Georges Seurat – souborné malířské dílo. Praha: Odeon, 1982.
3. SCHAPIRO, Meyer: Seurat. In: SCHAPIRO, Meyer: Dílo a styl. Praha: Argo, 2006, s. 185-191.
4. LAMAČ, Miroslav: Maliari o sebe a svojom diele. Bratislava: SVKL, 1963.

132. Symbolizmus vo Francúzsku: Pierre Puvis de Chavannes, Gustave Moreau, Odilon Redon, Eugène Anatole Carrière), + pontavenská škola (Émile Bernard) + skupina Nabis (Jean-Édouard Vuillard, Pierre Bonnard);

Literatúra:

1. Pijoan
2. JAROČIŇSKÝ, Stefan: Debussy – impresionizmus a symbolizmus. Bratislava: Opus, 1989.
3. DLADK, Vojtěch: Symbolismus v hudbě. Brno: JAMU, 2011.
4. LAUDO VÁ, Věra: Odilon Redon. Praha: Odeon, 1992.
5. GAZDÍK, Igor: Odilon Redon. Praha: Pallas, 1971.

133. Symbolizmus mimo Francúzska: Švajčiarsko (Arnold Böcklin, Ferdinand Hodler), Taliansko (Giovanni Segantini), Nórsko (Edvard Munch), Uhorsko

1. Gothic Modern: Munch, Beckmann, Kollwitz. München: Hirmer Verlag, 2025.
2. WITTLICH, Petr: Edvard Munch. Praha: Odeon, 1985.

3. Kolektív autorov: Edvard Munch 1863-1944, Praha, 2021.

134. Secesia: klasická (belgicko-francúzska) línia a jej odraz v Európe

Literatúra:

1. Pijoan
2. FAHR-BECKEROVÁ, Gabriele: Secese. Praha: Taschen/Slovart, 2007
3. HARDY, Willima: Sprievodca secesiou. Bratislava: Ina, 1997.
4. WITTLICH, Petr: Umění a život: Doba secese. Praha: Artia, 1986.
5. WITTLICH, Petr: Česká secese. Praha: Odeon, 1982
6. MRÁZ, Bohumír – MRÁZOVÁ-SCHUSTEROVÁ, Marcela: Secese. Praha: Obelisk, 1971.
7. Belgická secesia. Katalóg výstavy. Bratislava: SNM, 1993.
8. MUCHOVÁ, Sarah a kol.: Alfons Mucha. Praha: Slovart, 2006.
9. MUCHA, Jiří: Alfons Mucha. Praha: Eminent, 1999.
10. LUKACS, John: Budapest 1900: Historický portrét města a jeho kultury. Praha: Academia, 2021.

135. Secesia: orientalizujúca línia (Gaudí, Lechner, Jurkovič) a jej odraz v Európe.

Literatúra:

1. ZERBST, Rainer: Antoni Gaudí. Praha: Slovart, 2002.
2. VAN HENBERGEN, Gijs: Gaudí. Praha: BB art, 2003.
3. BOŘUTOVÁ, Dana: Architekt Dušan Samuel Jurkovič. Bratislava: Slovart, 2009.
4. LUKACS, John: Budapest 1900: Historický portrét města a jeho kultury. Praha: Academia, 2021.

136. Viedeň a Budapešť ako centrá moderného umenia okolo roku 1900

Literatúra:

1. SCHORSKE, Carl E.: Vídeň na přelomu století. Praha: Barrister & Principal, 2000.
2. PARTSCHOVÁ, Susanna: Gustav Klimt: Život a dílo. Praha: Knižní klub,

2012.

3. NÉRET, Gilles: Gustav Klimt. Praha: Taschen/Slovart, 1994.
4. SARNITZ, August: Adolf Loos: Architekt, kritik, dandy. Praha: Taschen/Slovart, 2006.
5. LONG, Christopher. Eseje o Adolfo Loosovi. Praha: Kant, 2019.
6. SARNITZ, August: Otto Wagner: Průkopník moderní architektury. Praha: Taschen, Slovart, 2006.
7. SARNITZ, August: Josef Hoffmann: Ve vesmíru krásy. Praha: Taschen/Slovart, 2008.
8. LUKACS, John: Budapest 1900: Historický portrét města a jeho kultury. Praha: Academia, 2021.

137. Plagát: začiatky plagátu v 18. storočí (reklamy na koncerty a divadelné cedule), prvé ilustrované plagáty druhej polovice 19. storočia: Jean-Alexis Rouchon, Jules François Felix Fleury-Husson („Champfleury“), secesné plagáty: Jules Chéret, Henri de Toulouse-Lautrec, Alfons Maria Mucha.

Literatúra:

1. FAHR-BECKEROVÁ, Gabriele: Secese. Praha : Taschen/Slovart, 2007
2. HARDY, William: Sprievodca secesiou. Bratislava: Ina, 1997.
3. WITTLICH, Petr: Umění a život: Doba secese. Praha: artia, 1986.
4. WITTLICH, Petr: Česká secese. Praha: Odeon, 1982
5. MRÁZ, Bohumír – MRÁZOVÁ-SCHUSTEROVÁ, Marcela: Secese. Praha: Obelisk, 1971.
6. MUCHOVÁ, Sarah a kol.: Alfons Mucha. Praha: Slovart, 2006.
7. LENDL, Ivana – SRP, Karel: Alfons Mucha. Praha: Slovart, 2013.
8. Pijoan
9. PERRUHOT, Henri: Život Toulouse-Lautreca. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1962.
10. TOSCANI, Oliviero: Reklama je navoňaná zdochlina. Bratislava. Slovart, 1996.

138. Naivné umenie: Francúzsko (Henri Julien Felix Rousseau, Séraphine de Senlis, Camille Bombois, Niki de Saint Phalle), Taliansko (Antonio Ligabue, Massimo Meda), Mexiko (Frida Kahlo), Kolumbia (Fernando Botero), Česko (Josef Lada, Libor Vojtkůvka, Iva Hüttnerová), Slovensko (Tivadar Kosztka Csontváry, Ondrej Šteberl), Slováci z Vojvodiny (Juraj Ľavroš, Vladimír Galas, Ján Glózik, Pavel Hajko,

Pavel Cicka, Martin Markov).

Literatúra:

1. STABENOWOVÁ, Cornelia: Henri Rousseau. Praha: Slovart, 2004.
2. APOLLINAIRE, Guillaume: Celník. In: APOLLINAIRE, Guillaume: O novém umění. Praha: Odeon, 1974, s. 178-191.
3. KETTENMANN, Andrea: Frida Kahlo: Utrpení a vášeň. Praha: Slovart, 2006.
4. HANSTEIN, Mariana: Botero. Praha: Slovart, 2008.
5. MELICHERČÍK, Ivan. Maliari z Kovačice. Bratislava: Neografia, 1998.
6. Pijoan 9, kapitola 7.

139. Sochárstvo druhej polovice 19. storočia: Tradícia (Henri Chapu, Albert Bartholomé, Frédéric Bartholdi) a inovácia (Auguste Rodin), akademické sochárstvo verzus zrod moderného sochárstva. Rodin a zrod moderného sochárstva (Rosso, Degas, Renoir, Gauguin atď.). Portrét, pamätníková tvorba, fontány (Tilgner, Stróbl).

Literatúra:

1. Pijoan
2. NÉRET, Gilles: Rodin. Praha: Taschen/Slovart, 2005.
3. RILKE, Rainer Maria: Rodin. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1989, s. 235-298 (alebo RILKE, Rainer Maria: Rodin. Olomouc, Votobia, 1995).
4. WEISS, David: Nahý som prišiel na svet. Bratislava: Tatran, 1985.
5. WITTLICH, Petr: August Rodin. Praha: Arbor Vitae, 2022.
6. DUBY, Georges - DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
7. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.

140. Židovská kultúra

Literatúra:

1. JOHNSON, Paul: Dějiny židovského národa. Praha: Rozmluvy, 1995.
2. MOULIS, David Rafael: Náboženský kult starověkého Izraele pohledem archeologie. Praha: Vyšehrad, 2022.

3. SAND, Šlomo: Jak byl vynalezen židovský národ. Praha: Rybka Publishers, 2015.
4. AUGUSTÍN, Milan: Krátke dejiny židov na Slovensku. Bratislava: Slovenské národné múzeum, 1993.
5. FRANEK, Jaroslav: Judaizmus: Kniha o židovskej kultúre, histórii a náboženstve. Bratislava: Marenčin PT, 2009.
6. KYSELICOVÁ, Zuzana: Život je najlepšia voľba: Zvyky, obrady, svitky, odev židovských spoločenstiev. Bratislava: September, 2002.
7. KELETI, Magda: Šalom (katalóg výstavy). Bratislava: Slovenská národná galéria, 1991.
8. BORSKÝ, Maroš – ŠVANTNEROVÁ, Jana: Židia v Bratislave a ich kultúrne dedičstvo (katalóg stálej expozície). Bratislava: Židovské komunitné múzeum, 2012.
9. BENYOVSZKY, Karl – GRÜNSFELD JN., Josef: Obrázky z prešporského geta. Bratislava: Marenčin PT, 2002.
10. Průvodce po státním židovském museu v Praze. Praha: Státní židovské muzeum, 1956.

141. Filmové umenie

Literatúra:

1. SADOUL, Georges: Dějiny světového filmu od Lumiera až do současné doby. Praha: Orbis, 1963.
2. PATALAS, Enno – GREGOR, Ulrich: Dejiny filmu. Bratislava: tatrna, 1968.
3. MACEK, Václav – PAŠTÉKOVÁ, Jelena: Dejiny slovenskej kinematografie 1896-1969. Bratislava: Slovenský filmový ústav/FOTOFO, 2016.
4. BLECH, Richard a kol.: Encyklopédia filmu. Bratislava: Obzor, 1993.
5. ULMAN, Miro – ULMAN, Peter: Sprievodca klubovým filmom. Bratislava: Asociácia slovenských filmových klubov, 2003.

142. Sochárstvo okolo roku 1900 na Slovensku: Viktor Oskar Tilgner, Alojz Stróbl, Alojz Rigele.

Literatúra:

1. LEHEL, Zsolt: Alojz Rigele. Bratislava: Marenčin PT, 2008.

2. HOLČÍK, Štefan – RUSINA, Ivan: Umenie Bratislavy. Bratislava: Tatran, 1987.

143. Úvod do problematiky umenia prvej polovice 20. storočia: Úvod do problematiky umenia prvej polovice 20. storočia, rozchod s tradíciou; -izmy 19. a 20. storočia, ich význam, možnosti klasifikácie a význam; Druhé zrodzenie modernej doby? – technológie a technika a výtvarné umenie

Literatúra k umeniu 20. storočia:

1. Pijoan
2. PETRÁNSKY, Ľudo: Princípy moderného umenia. Bratislava: Smena, 1988.
3. DE MICHELI, Mario: Umělecké avantgardy dvacátého století. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964.
4. WALTHER, Ingo F. (edit.): Umění 20. století. Praha : Taschen/Slovart, 2004
5. THOMASOVÁ, Karin: Dejiny výtvarných štýlov 20. storočia. Bratislava : Pallas, 1994
6. READ, Herbert: Stručné dejiny maliarstva od Cézanna po Piccasa. Bratislava : Tatran, 1967
7. FOSTER, Hal: Umění po roce 1900: Modernismus, antimodernismus, postmodernismus. Praha: Harper Collins Publishers, 2015.
8. SEDLÁŘ, Jaroslav: Ismy: Umění 20. století. Praha: Meriadina World Press, 2015.
9. GUÉNON, René: Vláda kvantity a znamenia časov. Bratislava: Európa, 2022.

144. Expresionistické tendencie (1885-1930): francúzsky fauvizmus: Henri Matisse, Andre Derein, Maurice de Vlaminck, Georges Roualt, Raoul Dufy, Albert Marquet, Othon Friesz, Henri Manguin, Kees van Dongen.

Literatúra:

1. SPURNÝ, Jan: Fauvismus, Praha: NČSVU, 1966.
2. ESSERS, Volkmar: Henri Matisse. Bratislava:Slovart, 1993.
3. FIALA, Vlastimil: Henri Matisse. Bratislava: Odeon, 1967.
4. NÉRET, Xavier: Matisse. Cut-outs. Köln am Rhein: Taschen, 2022.

5. APOLLINAIRE, Guillaume: Henri Matisse. In: APOLLINAIRE, Guillaume: O novém umění. Praha: Odeon, 1974, s. 71-73.

145. Samostatne tvoriaci nemeckí expresionisti mimo hnutí: Paula Modersohn-Beckerová, Max Carl Friedrich Beckmann a ďalší.

Literatúra:

1. Gothic Modern: Munch, Beckmann, Kollwitz. München: Hirmer Verlag, 2025.
2. DUBE, Wolf-Dieter: The Expressionists. London: Thames and Hudson, 1972 (reprint 2002).
3. MÍČKO, Miroslav: Expresionismus. Praha: Obelisk, 1969.
4. BELTING, Hans: Němci a jejich umění: Problematické dědicství. Brno: Books & Pipes, 2019.

146. Expresionistické tendencie (1885-1930): nemecký expresionizmus v Drážďanoch: umelecká skupina „*Die Brücke*“ (1905-1913): Ernst Ludwig Kirchner, Karl Schmidt-Rottluff, Erich Heckel, Emil Nolde, Hermann Max Pechstein.

Literatúra:

1. DUBE, Wolf-Dieter: The Expressionists. London: Thames and Hudson, 1972 (reprint 2002).
2. MÍČKO, Miroslav: Expresionismus. Praha: Obelisk, 1969.
3. WOLF, Norbert: Expresionismus. Praha: Taschen/Slovart, 2005.
4. Šibeničné piesne. Bratislava: Tatran, 1990.
5. BELTING, Hans: Němci a jejich umění: Problematické dědicství. Brno: Books & Pipes, 2019.
6. Pijoan 9.

147. Expresionistické tendencie (1885-1930): nemecký expresionizmus v Mníchove: umelecká skupina „*Der Blaue Reiter*“ (1911-1914): Franz Marc, Wassily Kandinsky, August Robert Ludwig Macke, Paul Klee.

Literatúra:

1. DUBE, Wolf-Dieter: The Expressionists. London: Thames and Hudson, 1972 (reprint 2002).
2. MÍČKO, Miroslav: Expresionismus. Praha: Obelisk, 1969.
3. WOLF, Norbert: Expresionismus. Praha: Taschen/Slovart, 2005.
4. LAMAČ, Miroslav: Paul Klee. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965.
5. Paul Klee. Největší malíři. Život, dílo, inspirace. Roč. 2001.
6. DUCHTING, Hajo: Vasilij Kandinskij: 1866-1933: revoluce v malířství, Köln: Benedikt Taschen, 2021.
7. BELTING, Hans: Němci a jejich umění: Problematické dědictví. Brno: Books & Pipes, 2019.
8. Pijoan 9

148. Expresionistické tendencie (1885-1930): nemecký expresionizmus v Berlíne: umelecká skupina „*Der Sturm*“. Oskar Kokoschka a ďalší. Expresionistickí sochári: Ernst Barlach. Expresionizmus a kinematografia a divadlo.

Literatúra:

1. DUBE, Wolf-Dieter: The Expressionists. London: Thames and Hudson, 1972 (reprint 2002).
2. WOLF, Norbert: Expresionismus. Praha: Taschen/Slovart, 2005.
3. APOLLINAIRE, Guillaume: Měsíční kronika. In: APOLLINAIRE, Guillaume: O novém umění. Praha: Odeon, 1974, s. 170-173.
4. MÍČKO, Miroslav: Expresionismus. Praha: Obelisk, 1969.
5. BELTING, Hans: Němci a jejich umění: Problematické dědictví. Brno: Books & Pipes, 2019.
6. MAILLARD, Robert a kol.: Od Rodina po Moora: Slovník západoeurópskeho sochárstva 20. storočia.. Bratislava: Tatran, 1973.
7. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
8. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.
9. VOLAVKOVÁ-SKOŘEPOVÁ, Zdenka: Sochári o sebe a svojom diele: Bratislava: Tatran, 1968.
10. Dokumentárny film *Od Caligariho k Hitlerovi* (2014).

149. Nemecký expresionizmus po Veľkej vojne (hnutie „*Neue Sachlichkeit*“): maliari: Gustav Friedrich Hartlaub, George Grosz. Filmová produkcia Weimarskej republiky:

režisér „novej vecnosti“ Georg Wilhelm Pabst, ďalší „expresionistickí“ režiséri: Friedrich Wilhelm Murnau, Fritz Lang.

Literatúra:

1. DUBE, Wolf-Dieter: The Expressionists. London: Thames and Hudson, 1972 (reprint 2002).
2. MÍČKO, Miroslav: Expresionismus. Praha: Obelisk, 1969.
3. WOLF, Norbert: Expresionismus. Praha: Taschen/Slovart, 2005.
4. BELTING, Hans: Němci a jejich umění: Problematické dědicství. Brno: Books & Pipes, 2019.

150. Rakúsky expresionizmus: Egon Schiele, Oskar Kokoschka, umelkyne viedenskej moderny (...)

Literatúra:

1. DUBE, Wolf-Dieter: The Expressionists. London: Thames and Hudson, 1972 (reprint 2002).
2. WOLF, Norbert: Expresionismus. Praha: Taschen/Slovart, 2005.
3. KROUTVOR, Josef: Egon Schiele. Praha: Odeon, 1991.
4. STEINER, Reinhard: Egon Schiele 1890-1918: Umělcova půlnoční duše. Praha: Slovart, 1'006.
5. MÍČKO, Miroslav: Expresionismus. Praha: Obelisk, 1969.

151. Bauhaus a moderné umeleckoremeselné školstvo: fázy existencie školy: Weimar (1919-1925), Dessau (1925-1932), Berlín (1932-1933). Učitelia: Walter Adolf Georg Gropius, Henry van de Velde, Hannes Meyer či Ludwig Mies van der Rohe. + Kandinsky, Klee a ďalší.
+ ŠUR (Škola umeleckých remesiel) v Bratislave 1928-1939: spoločné znaky: konštruktivistické a abstrahujúce tendencie v umení a remesle.

Literatúra:

1. DROSTEOVÁ, Magdalena: Bauhaus. Köln am Rhein: Taschen, 2009.
2. WHITFORD, Frank: Bauhaus. Praha: Rubato, 2015.
3. MOJŽIŠOVÁ, Iva: Škola moderného videnia: Bratislavská ŠUR 1928-1939.

Bratislava: Artforum, 2013.

4. PREŠNAJDEROVÁ, Klára a kol.: ŠUR Škola umeleckých remesiel v Bratislave 1928-1939, Bratislava: Slovenské centrum dizajnu, 2022.

152. Tzv. parížska škola židovských imigrantov: Amedeo Modigliani (Livorno, Toskánsko), Marc Chagall (Vitebsk, Biela Rus), Chaïm Soutine (Smilavičy, Biela Rus), Moïse Kisling (Kraków, Poľsko), Julius Mordecai Pincas-Piscin (Vidin, Bulharsko). Svojbytná symbióza avantgardných (kubistických, konštruktivistických, surrealistických, expresionistických a futuristických) a domácich (židovstvo, folklór, talianska renesancia, benátske akty) znakov.

Literatúra:

1. CHAGALL, Marc: Můj život. Praha: Odeon, 1969.
2. WALTHER, Ingo F. – METZGER, Rainer: Marc Chagall: Malířství jako poezie. Praha: Taschen/Slovart, 1993.
3. LE TARGAT, Francois: Marc Chagall. Praha: Odeon, 1987.
4. TILKOVSKÝ, Vojtech: Marc Chagall. Bratislava: Pallas, 1970.
5. KRYSTOF, Doris: Amedeo Modigliani. Praha: Taschen/Slovart, 2003.

153. Štyri trasy vývoja sochárstva prvej polovice 20. storočia
1: Auguste Rodin (modelovanie svetlom)

Literatúra:

1. NÉRET, Gilles: Rodin. Praha: Taschen/Slovart, 2005.
2. WEISS, David: Nahý som prišiel na svet. Bratislava: Tatran, 1985.
3. WETTLICH, Petr: Auguste Rodin. Praha: Arbor vitae, 2022.
4. RILKE, Rainer Maria: Rodin. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1989, s. 235-298 (alebo RILKE, Rainer Maria: Rodin. Olomouc, Votobia, 1995).

154. Štyri trasy vývoja sochárstva prvej polovice 20. storočia 2:
Aristide Maillol (modelovanie je široké a masívne)

Literatúra:

1. MAILLARD, Robert a kol.: Od Rodina po Moora: Slovník

západoeurópskeho sochárstva 20. storočia.. Bratislava: Tatran, 1973.

2. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.

155. Štyri trasy vývoja sochárstva prvej polovice 20. storočia 3: Constantin Brâncuși (odmietnutie klasického naturalizmu, odmietnutie Rodinovho „impresionistického rozdrobenia“, odmietnutie Maillovho senzualizmu, odmietnutie intelektualizmu kubistov).

Literatúra:

1. MAILLARD, Robert a kol.: Od Rodina po Moora: Slovník západoeurópskeho sochárstva 20. storočia.. Bratislava: Tatran, 1973.
2. MOOR, Henry: Plastiky a myšlenky kolem nich. Praha: Odeon, 1985.
3. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
4. KRYSTOF, Doris: Amedeo Modigliani. Praha: taschen/Slovart, 2003.

156. Štyri trasy vývoja sochárstva prvej polovice 20. storočia 4: Alberto Giacometti (nezáujem o vonkajšiu formu vecí, pórovitá štruktúra, opak Brâncușiho)

Literatúra:

1. MAILLARD, Robert a kol.: Od Rodina po Moora: Slovník západoeurópskeho sochárstva 20. storočia.. Bratislava: Tatran, 1973.
2. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
3. MOJŽIŠOVÁ, Iva: Giacomettiho oko. In: MOJŽIŠOVÁ, Iva: Giacomettiho smiech? Bratislava: VŠVU, 2009, s. 59-71.
4. MOJŽIŠOVÁ, Iva: Giacomettiho smiech? In: MOJŽIŠOVÁ, Iva: Giacomettiho smiech? Bratislava: VŠVU, 2009, s. 72-76.

157. Kubizmus (1907-1915): prekubizmus, analytický kubizmus, koláž, syntetický kubizmus, orfistický kubizmus, kubistická plastika. Georges Braque, Pablo Picasso, Juan Gris.

Literatúra:

1. MATUŠTÍK, Radislav: Kubizmus. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenského fondu výtvarných umení, 1965.
2. DANCHEV, Alex: Georges Braque. Bratislava: BB/art, 2006.
3. WARNCKE, Carsten-Peter: Pablo Picasso 1881-1973, Bratislava: Slovart, 2000.
4. GIDEL, Henry: Picasso. Bratislava: Remedium, 2004.
5. GILOTOVÁ, Françoise – LAKE, Carlton: Žila som s Picassom. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1968.
6. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
7. PETROVÁ, Eva: Fernand Léger. Praha: Orbis, 1966.
8. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.
9. VOLAVKOVÁ-SKOŘEPOVÁ, Zdenka: Socháři o sebe a svojom diele: Bratislava: Tatran, 1968.
10. APOLLINAIRE, Guillaume: Kubističtí malíři. In: APOLLINAIRE, Guillaume: O novém umění. Praha: Odeon, 1974, s. 7-50.

158. Kubizmus v Československu (1918-1992), na Slovensku (po 1993) a v Česku (po 1993).

Literatúra:

1. NEŠLEHOVÁ, Mahulena: Bohumil Kubišta. Praha: Odeon, 1993.

159. Les Ballets russes a ich vplyv na nové postupy v: tanečné umenie, scénografiu, hudobné postupy atď.

Literatúra:

1. EKSTEINS, Modris: Svěcení jara: Velká válka a zrození moderní doby. Praha: Argo, 2019.
2. SCHNIERER, Miloš: Baletní divadlo z pohledů hudební dramaturgie. Brno: Jamu, 2020.
3. LIEVEN, Prince Peter: The Birth of the Ballets-Russes. New York: Dover Publications, 1973.
4. AU, Susane: Balet a moderný tanec. Bratislava: Verbung, 2017.
5. BRODSKÁ, Božena – VAŠUT, Vladimír: Svět tance a baletu. Praha: AMU,

2004.

160. Slovenské moderné maliarstvo medzi tradíciou moderny a avantgardou:

- Martin Benka, Miloš Alexander Bazovský...
- Ľudovít Fulla, Mikuláš Galanda
- Alexy, Ladislav Čemický

Literatúra:

1. SRP, Karel – BYDŽOVSKÁ, Lenka: Rozlomená doba 1908-1928: Avantgardy v strednej Európe. Bratislava: GMB, 2019.
2. RUSINOVÁ, Zora (edit.): Dejiny slovenského výtvarného umenia: 20. storočie. Bratislava: SNG, 2000.
3. VÁROSS, Marian: Martin Benka. Bratislava: Tatran, 1981.
4. BENKA, Martin: Za umením: Spomienky a úvahy. Bratislava: SVKL, 1958.
5. MATUŠTÍK, Radislav: Ľudovít Fulla. Bratislava: Slovenský fond výtvarných umení, 1966.
6. BAJCUROVÁ, Katarína: Fulla. Bratislava: Slovart, 2009.
7. VACULÍK, Karol: Mikuláš Galanda. Bratislava: Tatran, 1983.
8. Kol. autorov: Mikuláš Galanda. Piešťany: Pallas, 2001.
9. BAJCUROVÁ, Katarína (edit.): Súkromné listy Fullu a Galandu. Bratislava: SNG, 2020.
10. VACULÍK, Karol: Miloš Alexander Bazovský. Bratislava: Tatran, 1967.
11. GREGOR, Richard (ed.): Ja Alexy. Liptovský Mikuláš: Liptovská galéria, 2023.
12. VACULOVÁ REPOVÁ, Veronika: Ladislav Čemický. Liptovský Mikuláš: Liptovská galéria, 2022.

161. Abstraktné umenie: subjektívny smer (lyrická abstrakcia): František Kupka + Vasilij Kandinskij + orfizmus.

Literatúra:

1. GOLDING, John: Cesty k abstraktnímu umění. Brno: Barrister & Principal, 2003.
2. LAMAČ, Miroslav. František Kupka. Praha: Odeon, 1984

3. DUCHTING, Hajo: Vasilij Kandinskij: 1866-1933: revoluce v malířství, Köln: Benedikt Taschen, 2021.
4. KANDINSKY, Wassily: O duchovnosti v umění. Praha: Triáda, 2012.
5. STEINER, Rudolf: Teozofia: Úvod do nadzmyslového poznania sveta a predurčenie človeka. Bratislava: Danica Jančárová, 2021.

162. Abstraktné umenie: objektívny smer (geometrická abstrakcia): neoplasticizmus: Mondrian, van Doesburg.

Literatúra:

1. GOLDING, John: Cesty k abstraktnímu umění. Brno: Barrister & Principal, 2003.
2. MONDRIAN, Piet: Abstrakcia a realita. Bratislava: Európa, 2021.
3. DUCHTING, Hajo: Mondrian. Bratislava: Slovart, 2016.
4. VAN DOESBURG, Theo: Štvrtý rozmer umenia. Bratislava: Európa, 2019.
5. SCHAPIRO, Meyer: Mondrian: řád a nahodilost v abstraktním malířství. In: SCHAPIRO, Meyer: Dílo a styl. Praha: Argo, 2006, s. 225-249.

163. Ruská avantgarda: Lučizmus (Larionov), suprematizmus (Malevič), konstruktivisti atď.

Literatúra:

1. SJENG, Scheijen: Avantgardisté: Ruská revoluce v umění 1917-1935. Praha: Host, 2023.

164. Taliansky futurizmus: maľba: manifest futurizmu (1909), autori: Giacomo Balla, Umberto Boccioni, Gino Severini, Carlo Carrà, Luigi Russolo, Fortunato Depero.

Literatúra:

1. MARTINOVÁ, Sylvia – GROSWNICKOVÁ, Uta (ed.): Futurismus. Praha: Slovart, 2007.
2. HOLOUŠKOVÁ, Kateřina: F. T. M. = Futurismus. Brno: Books & Pipes Publishing, 2018.
3. MARINETTI, Filippo Tommaso: Futuristické manifesty. Praha: Academia, 2022.

4. KONEČNÝ, Dušan: Futurismus. Praha: Odeon, 1974.
5. APOLLINAIRE, Guillaume: Italští futurističní malíři. In: APOLLINAIRE, Guillaume: O novém umění. Praha: Odeon, 1974, s. 124-125.
6. APOLLINAIRE, Guillaume: Futuristé. In: APOLLINAIRE, Guillaume: O novém umění. Praha: Odeon, 1974, s. 125-129.
7. APOLLINAIRE, Guillaume: Futurizmus. In: APOLLINAIRE, Guillaume: O novém umění. Praha: Odeon, 1974, s. 147-148.
8. APOLLINAIRE, Guillaume: Futuristická antitradice. In: APOLLINAIRE, Guillaume: O novém umění. Praha: Odeon, 1974, s. 166-170.
9. GRIFFIN, Roger: Modernismus a fašismus: Pocit začátku za Mussoliniho a Hitlera. Praha: Karolinum, 2015.

165. Taliansky futurizmus: sochárstvo a architektúra (Antonio Sant'Elia)

Literatúra:

1. APOLLINAIRE, Guillaume: První výstava futuristické plastiky malíře a sochaře Boccioniho. In: APOLLINAIRE, Guillaume: O novém umění. Praha: Odeon, 1974, s. 165-166.

166. Dadaistické hnutie (1916-1971): dadaizmus (Zurich, New York, Berlín), neodadaizmus, taliansky futurizmus. Poézia a divadlo.

Literatúra:

1. ELGER, Dietmar: Dadaismus. Praha: Slovart/Taschen, 2005.
2. DUCHAMP, Marcel – HAVRÁNEK, Vít (ed.): Rozmluvy s Pierrem Cabannem. Praha: tranzit.cz, 2017.
3. ADES, Dawn – COX, Neil – HOPKINS, David: marcel Duchamp. London: Thames and Hudson.
4. CRAVAN, Arthur: Dílo: Básně, články, dopisy. Praha: Academia, 2015.
5. Pijoan 9, kapitola 11.
6. SIMMEL, Georg: L'art pour l'art. In: SIMMEL, Georg: O podstate kultúry. Bratislava: Kalligram, 2003, s. 91-96.

167. Surrealizmus: pittura metafisica (Giorgio de Chirico), André Breton a manifest surrealizmu, psychický automatizmus, paranoická kritika ducha, mýtický

surrealizmus, fantazijný surrealizmus. Dôležití autori: Max Ernst, Joan Miró, Man Ray, René Magritte, Salvador Dalí, Paul Klee.

Literatúra:

1. NADEAU, Maurice: Dějiny surrealismu. Olomouc: Votobia, 1994.
2. MARTIN, Tim: Surrealisti. Bratislava: Slovart, 2004.
3. KOVÁČ. Bohuslav: Alchýmia zázračného: Podstata o osudy surrelizmu. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1969.
4. CARROUGES, Michel: André Breton a základy surrealismu. Praha: Malvern, 2015.
5. PONDĚLÍČEK, Ivo: Fantaskní umění: Jeho vývoj a souvislosti. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1964.
6. VONDRÁČEK, Vladimír - HOLUB, František: Fantastické a magické z hlediska psychiatrie. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1968.
7. STABENOWOVÁ, Cornelia: Henri Rousseau. Praha: Slovart, 2004.
8. GIBSON, Ian: Život Salvadora Dalího. Praha: BB/art, 2003.
9. DALÍ, Salvador: Tajný život Salvadora Dalího. Praha: Lidové noviny, 1994.
10. DESCHARNES, Robert - NERET, Gilles: Salvador Dalí 1904-1989 - Malířské dílo 1904-1946 - Taschen. Praha: Slovart, 2003.
11. DALÍ, Salvador: Deník génia. Olomouc: Votobia, 1994.
12. GIBSON, Ian: Lorca - Dalí Marná láska. Praha: Slovart, 2003.
13. MINK, Janis: Mistři světového umění - Joan Miró 1893-1983-Taschen. Praha: Slovart, 2004.
14. KETTENMANN, Andrea: Frida Kahlo: Utrpení a vášeň. Praha: Slovart, 2006.

Surrealizmus a fotografia a film: Dali, Buñuel: Un Chien Andalou (1929)+ Paul Martin: Ein blonder Traum (1932)

168. Surrealizmus v Česku (Vítězslav Nezval, Jindřich Štyrský, Toyen Karek, Teige, Vratislav Effenberger, Jan Švankmajer, Eva Švankmajerová, Martin Stejskal).

Literatúra:

1. KOVÁČ. Bohuslav: Alchýmia zázračného: Podstata o osudy surrelizmu. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1969.

169. Surrelizmus na Slovensku: východiská a väzby na české prostredie v rámci Československa. Autori: Albert Marenčin, Karol Baron, Viktor Považan. Mikuláš Bakoš ako hlavný teoretik slovenského nadrealizmu.

Literatúra:

1. KOVÁČ, Bohuslav: Alchýmia zázračného: Podstata o osudy surrelizmu. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1969.
2. SRP, Karel – BYDŽOVSKÁ, Lenka: Rozlomená doba 1908-1928: Avantgardy v strednej Európe. Bratislava: GMB, 2019.
3. BENJAMIN, Walter: Surrealizmus: Poledná momentka európskej inteligencie. In: BENJAMIN, Walter: Iluminácie. Bratislava: Kalligram, 1999, s. 134-146.
4. HAMADA, Milan (edit.): Nadrealizmus: Avantgarda 38. Bratislava: Kalligram, 2008.
5. RUSINOVÁ, Zora: Karol Baron, Bratislava: Slovart, 2006.
6. PETERAJOVÁ, Ludmila: Karol Baron 1966-2000, Bratislava: Mirbachův palác, 2001.

170. Architektúra 20. storočia: Zdroje modernej architektúry; architektúra 20. storočia (purizmus, empirizmus, synkretizmus); priemyselný dizajn

Literatúra:

1. GÖSSEL, Peter – LEUTHÄUSEROVÁ, Gabriele: Architektura 20. století. Praha: Taschen, Slovart, 2003.
2. FLINT, Anthony: Le Corbusier: Muž doby moderní, architekt zítřka. Brno, Barrister and Principal, 2017.
3. DULLA, Matúš – MORAVČÍKOVÁ, Henrieta: Architektúra Slovenska v 20. storočí. Bratislava: Slovart, 2002.
4. PAUER, Jozef: Zmysel domu. Bratislava: Veda, 1997.

171. Art deco a kultúra a spoločnosť 20. a 30. rokov 20. storočia:

Literatúra:

1. BOLZ, Franziska: Art déco. Praha: Koneman, 2018.

172. Komiks: literatúra alebo výtvarné umenie? Možné východiská „okienkového“ rozprávania (reliéfne sochárstvo, obrazové cykly, ilustrácia), vzťah obrazu a vloženého textu (scenáristi), výtvarná problematika (kresba, tieňovania, spôsob panelovania, spôsob bublinovania), spôsob rozprávania a čítania príbehu.

Tri veľké kultúrne okruhy komiksu, ich špecifiká, uzatvorenosť kontra otvorenosť, relácie a odlišnosti:

1. USA: vydavateľské korporácie: *The Walt Disney Company (1923)*, *DC Comics (1938)*, *Marwell Comics (1939)*, *Dark Horse Comics (1986)*, jednotlivé okruhy príbehov: *Káčerovo (1930)*, najstarší akční hrdinovia: *Superman (1938)*, *Batman (1939)*, *Spider-Man (1962)*... Igor Matovič (2020) a pod.

2. Európa: *Tintinove dobrodružstvá (1929)*, *Lucky Luke (1947)*, *Asterix (1959)*, *Garfield (1978)*, *Valhalla (1978)*

3. Japonsko: manga a kreslená pornografia (hentai).

+

4. Československo, Česko, Slovensko: komiksy v časopise ABC, Pérák (1946/48), Nakladateľstvo CREW (1997).

Literatúra:

1. PROKŮPEK, Tomáš – FORET, Martin: Před komiksem: Formování domácího obrázkového seriálu ve 2. polovině XIX. století. Praha: Akropolis, 2016.
2. McCLOUD, Scott: Understanding Comics: Komiksový průvodce historií a teorií komiksu. In: Crew č. 21/2002.
3. GROENSTEEN, Thierry: Stavba komiksu: Průvodce teorií komiksu. Brno: Host, 2005.
4. MAZUR, Dan – DANNER, Alexander: Komiks: Od roku 1968 do současnosti. Praha: Universum, 2015.

173. Umenie a totality pred 1945: Taliansko. Pôvod totalitarizmov, umenie a reprezentácia v minulosti,

Literatúra:

1. GRIFFIN, Roger: Modernismus a fašismus: Pocit začátku za Mussoliniho a Hitlera. Praha: Karolinum, 2016.

174. Umenie a totality pred 1945: Nemecko.

Literatúra:

1. SPOTTS, Frederic: Hitler a síla estetiky. Praha: Epoque, 2007.
2. SPEER, Albert: Řídil jsem třetí říši. Praha: Grada, 2010.
3. BELTING, Hans: Němci a jejich umění: Problematické dědictví. Brno: Books & Pipes, 2019.
4. Pijoan 11, kapitola 16

175. Umenie a totality pred 1945: ZSSR.

Literatúra:

1. ŽDANOV, Andrej Alexandrovič: O umení. Bratislava: Pravda, 1950.
2. MARX, Karol - ENGELS, Fridrich: Manifest komunistickej strany. Bratislava: Eko-konzult, 2003.
3. Pijoan 11, kapitola 16

176. Umenie a totality po roku 1950 v ČSSR: sosela.

Literatúra:

1. KABÁT, Jindřich: Psychologie komunismu: Ojediněný pohled na čtyřicetileté období komunismu u nás. Praha: Práh, 2011.
2. RAMPÁKOVÁ, Ľudmila (ed.): Za socialistické umenie: Materiály zo zjazdov umeleckých zväzov (máj - november 1972). Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1974.
3. KUSÁ, Alexandra: Prerušená pieseň - výtvarné umenie v časoch Stalinskej kultúrnej praxe 1948 - 1956. Bratislava: SNG, 2019.
4. MATUŠÍK, Ladislav - VACULÍK, Karol - VÁROSS, Marian: Slovenské národné povstanie vo výtvarnom umení - Sborník diel z výstavy Slovenské národné povstanie vo výtvarnej tvorbe 1944-1954, Bratislava: SVKL, 1995.
5. LIFŠIC, Michail Alexandrovič - REJNGARDTOVÁ, Lýdia Jakovlevna: Krize modernismu. Praha: Odeon, 1975.
6. Pijoan 11, kapitola 16

177. Slovenská architektúra po roku 1945.

Literatúra:

1. RUSINOVÁ, Zora (edit.): Dejiny slovenského výtvarného umenia: 20. storočie. Bratislava: SNG, 2000.
2. DULLA, Matúš – MORAVČÍKOVÁ, Henrieta: Architektúra Slovenska v 20. storočí. Bratislava: Slovart, 2002.
3. ORIŠKOVÁ, Mária: Dvojhlasné dejiny umenia. Bratislava: Petrus, 2002.

178. Slovenské maliarstvo po roku 1945.

Literatúra:

1. RUSINOVÁ, Zora (edit.): Dejiny slovenského výtvarného umenia: 20. storočie. Bratislava: SNG, 2000.
2. ORIŠKOVÁ, Mária: Dvojhlasné dejiny umenia. Bratislava: Petrus, 2002.

179. Slovenské sochárstvo po roku 1945.

Literatúra:

1. BAJCUROVÁ, Katarína: Slovenské sochárstvo 1945-2015: Socha a objekt. Bratislava: Slovart, 2017.
2. RUSINOVÁ, Zora (edit.): Dejiny slovenského výtvarného umenia: 20. storočie. Bratislava: SNG, 2000.
3. VOLAVKOVÁ-SKOŘEPOVÁ, Zdenka: Sochári o sebe a svojom diele: Bratislava: Tatran, 1968.
4. ORIŠKOVÁ, Mária: Dvojhlasné dejiny umenia. Bratislava: Petrus, 2002.

180. Umenie po roku 1950: pop-art: Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Robert Rauschenberg, Jasper Johns, Claes Oldenburg, James Rosenquist, Tom Wesselmann, Ed Ruscha

Literatúra:

1. HONNEF, Klaus – GROSENICKOVÁ, Uta (ed.): Pop-Art. Praha:

Taschen/Sloart, 2004.

2. HONNEF, Klaus – DUDA, Jaroslav: Andy Warhol 1928-1987. Umění jako byznys. Köln am Rhein: Taschen, 1992.
3. WARHOL, Andy: Od A. k B. a zase zpátky aneb Filosofie Andyho Warhola. Praha: Argo, 2015.
4. ULTRA VIOLET: Má léta s Andy Warholem: Jedinečné svědectví o nevšedním životě. Praha: Ikar, 2006.
5. HACKETTOVÁ, Pat – WARHOL, Andy: Popismus: Šedesátá léta očima Andyho Warhola. Praha: Argo, 2016.
6. BYCKO, Michal: NEbojte sa Warhola: Postmoderna nehryzie. Medzilaborce: Spoločnosť Andyho Warhola, 2004.
7. Pijoan 10, kapitola 5

181. Umenie po roku 1950: op-art: Victor Vasarely, Milan Dobeš

Literatúra:

1. Milan Dobeš: Dynamický konštruktivismus; Svetelno-kinetické objekty, opticko-reflexné objekty, grafika (katalóg z výstavy). Bratislava: SNG, 1995.
2. ŠTRAUSS, Tomáš: Slovenský variant moderny. Praha: Pallas, 1992.
3. RUSINOVÁ, Zora a kol.: Dejiny slovenského výtvarného umenia: 20. storočie (katalóg z výstavy). Bratislava: SNG, 2000.
4. Pijoan 10, kapitola 7

182. Umenie po roku 1950: kinetické umenie: Alexander Calder, Gyula Kosice, Milan Dobeš

Literatúra:

1. PEŠÁNEK, Zděnek: Kinetismus. Praha: AMU, 2013.
2. BOURDON, David: Calder: Mobilist, Ringmaster, Innovator, Macmillan. New York, 1980
3. CALDER (katalóg z výstavy), Barcelona: Fundació Joan Miró, 1997.
4. CALDER, Alexander: An Autobiography with Pictures, Pantheon Books, New York 1966.
5. PIERRE, Arnauld: Calder: La sculpture en mouvement, Gallimard. Paris,

1996.

6. BESKID, Vladimír (ed.): Gyula Kosice: Hydrokinetik (katalóg z výstavy). Bratislava: GMB, 2015.
7. Pijoan 10, kapitola 7
8. VOLAVKOVÁ-SKOŘEPOVÁ, Zdenka: Sochári o sebe a svojom diele: Bratislava: Tatran, 1968.

183. Abstraktné umenie po roku 1947: abstraktný expresionizmus v USA: (Jackson Pollock, Mark Rothko), Drip-painting, informel + tažizmus v Európe (Jean Philippe Arthur Dubuffet)

Literatúra:

1. HESSOVÁ, Barbara: Abstraktní expresionismus. Praha: Taschen/Slovart, 2005.
2. ANFAM, David: abstract Expressionism. London: Thames and Hudson, 1990 (reprint 2013).
3. EMMERLING, Leonard: Pollock. Köln am Rhein: Taschen Verlag, 2016.
4. GOLDIG, John: Cesty k abstraktnímu umění. Brno: Barrister & Principal, 2003.
5. POLLOCK, Jackson: Výroky a rozhovory. Praha: Arbor vitae, 2009.

184. Expresionizmus-existencializmus v maľbe: Figurálne maliarstvo 40. rokov 20. storočia ako protireakcia na prevládajúci smer abstrakcie, umelci tzv. londýnskej školy a ich hlavné umelecké cesty: Francis Bacon, Lucien Freud, David Hockney...

Literatúra:

- monografie jednotlivých umelcov

185. Umenie po roku 1960: Nová figurácia: Appel, Bacon, Segui, Lindstrom Antes, Maryan, Pašteka, Cremonini, Jones, Rosenquist, Rauschenberg, Dumouchel, Lichtenstein, Kitaj, Wesselmann, Veličkovič.

Literatúra:

1. VÁROSS, Marian: Nová figurácia. Bratislava: Bratislava: Pallas, 1969.

186. Umenie po roku 1960: minimalizmus.

Literatúra:

1. MARZONA, Daniel: Minimalismus. Kolín nad Rýnom: Taschen, 2005.
2. Pijoan 12, kapitola 3.

187. Umenie po roku 1960: Konceptuálne umenie 1: Inštalácie.

Literatúra:

1. Pijoan 12, kapitola 2
2. ŠTRAUS, Tomáš: Konceptuálne umenie ako analýza média a model skutočnosti. In: ŠTRAUS, Tomáš: Slovenský variant moderny. Bratislava: Pallas, 1992, s. 55-100.
3. GREGOR, Richard (edit.): BAC: Bratislavský konceptualizmus. Bratislava: Kiunsthalle, 2021.

188. Umenie po roku 1960: Konceptuálne umenie 2: Performancia a Body art.

Literatúra:

1. KRALOVIČ, Ján: Teritórium ulica: Umenie akcie v mestskom priestore v rokoch 1965 - 1989 na Slovensku. Slovart, Vysoká škola výtvarných umení, 2015.
2. FISCHER-LICHTE, Erika: Estetika performativity. Praha: Na konári, 2011.
3. ŠTRAUS, Tomáš: Tri modelové situácie súčasných umeleckých hier. In: ŠTRAUS, Tomáš: Slovenský variant moderny. Bratislava: Pallas, 1992, s. 101-114.

189. Umenie po roku 1960: Konceptuálne umenie: Arte povera.

190. Umenie po roku 1960: Land art. Robert Smithson a ďalší

Literatúra:

1. Pijoan 12.

2. BEARDSLEY, John: Earthworks and Beyond: Contemporary Art in the Landscape (Klasická kniha o land arte a jeho pokračovaní v súčasnosti. Dobré spracovanie vývoja a jednotlivých umelcov).
3. KASTNER, Jeffrey (ed.) Land and Environmental Art (Kniha vydaná vo vydavateľstve Phaidon, bohatá na obrazový materiál a texty od rôznych autorov. Skvelý zdroj na štúdium vizuálnych aspektov).
4. KWON, Miwon: One Place After Another: Site-Specific Art and Locational Identity (Hoci nejde čisto o land art, ponúka kritické pohľady na umenie v krajine a site-specific prístupy).
5. LIPPARD, Lucy R.: Overlay: Contemporary Art and the Art of Prehistory (Spája súčasné umenie s archeológiou a prírodnými kultúrami, čím poskytuje širší kultúrny rámec).
6. SCHAMA, Simon: Krajina a paměť. Praha: Argo, 2007.
7. STIBAR, Karel: Estetika přírody: K historii estetického ocenění krajiny. Praha: Pavel Mervart, 2020.
8. TIBERGHIE, Gilles A.: Land Art (Skvelá úvodná publikácia, ktorá vysvetľuje filozofiu a dejiny land artu. Obsahuje množstvo príkladov a fotografií).
9. ZEMÁNEK, Jiří (ed.): Umění přírody - příroda umění (Zborník textov o prírodnom umení a ekologických aspektoch umenia. Obsahuje prehľad aj o land arte v českom a slovenskom kontexte).

191. Umenie po roku 1980: Postmoderna.

Literatúra:

1. WELSCH, Wolfgang: Naše postmoderní moderna. Praha: Zvon, 1994.
2. FOUCAULT, Michel a kol.: Za zrkadlom moderny. Bratislava: Archa, 1991.
3. GABLIK, Suzi: Selhala moderna? Olomouc: Votobia, 1995.
4. APPIGNANESI, Richard: Postmodernismus pro začátečníky. Brno: Ando Publishing, 1996.
5. LYOTARD, Jean-Francois: O postmodernismu. Praha: Filosofia, 1993.
6. LYOTARD, Jean-Francois: Rozepře. Praha: Filosofia, 1998.

192. Umenie po roku 1960: Procesuálne umenie.

- Pijoan 12

- WALTHER, Ingo F. (edit.): Umění 20. století. Praha: Taschen/Sloart, 2004.
- GERŽOVÁ, Jana (edit.): Slovník světového a slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia. Bratislava : Profil, 1999.

193. Umenie po roku 1970: Video art

Literatúra:

1. LONDON, Barbara: Video/Art. Londýn: Phaidon, 2021.
2. RUSNÁKOVÁ, Katarína: História a teória mediálneho umenia na Slovensku. Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení, 2006.

194. Architektúra po roku 1980

Literatúra:

1. JODIDIO, Philip: Santiago Calatrava: Architekt, inžinýr, umělec. Praha: Taschen/Sloart, 2008.
2. RESTANY, Pierre: Hundertwasser: Malíř-král v pěti podobách. Praha: Taschen/Sloart, 2004.

195. Umenie po roku 1980: Street art vo svete (Haring, Basquiat, Banksy atď.) a na Slovensku (Daor Rascals, Lepak a Kač, Senior atď.).

Literatúra:

1. MATTANZA, Alessandra: Street Art: Současná městská výtvarná scéna, Praha: Sloart, 2018.
2. MATTANZA, Alessandra: Banksy. Praha: Euromedia, 2021.
3. KOLOSSAOVÁ, Alexandra: Haring: Život pro umění. Praha: Taschen/Sloart, 2006.
4. HARING, Keith: Deníky. Zlín: Kniha Zlín, 2013.

196. Umenie po roku 1980: Neoexpresionizmus v USA (Julien Schnabel, David Salle, Francesco Clemente, Enzo Cucchi, Jean-Michel Basquiat) a v Európe (Georg Baselitz, Lucio Fontana).

Literatúra:

1. NAIRNE, Eleanor: Basquiat Köln am Rhein: Taschen Deutschland, 2021.

197. Umenie po roku 1980: Neo-Pop a estetika gýču.

Literatúra:

1. HOLZWARTH, Hans Werner: Jeff Koons. Köln: Taschen, 2021.
2. KOONS, Jeff: Jeff Koons. Cologne: Taschen, 1992.
3. KULKA, Tomáš: Umění a kýč. Praha: Leda, 2022.
4. BOŽILOVIĆ, Nikola: Gýčová kultúra. Bratislava: Malé centrum, 2014.

198. Digitálna maľba: prvé nástroje (stylus, tablet) a ich vývoj po dnešok (bez obrazovky, s obrazovkou, počítačový tablet, ipad), prvé programy a ich obmedzenia (spôsob fungovania programov a ich odlišnosti v kontexte určenia na maľbu vs. všeobecnú úpravu. Rôzne techniky (maľba, kresba, koláž, dizajn), najčastejšie používanie (konceptuálna kresba, reklama). Teoretické východiská (Edmond Couchot, Lev Manovich). Príklady: [cg](#)

Literatúra:

1. COLE, David: Complete Digital Painting Techniques: A Comprehensive Guide to Simulated Painting and Drawing Techniques for the Computer Artist. Ilex 2010.
2. Digital Art Masters Series. 3DTotal.
3. MANOVICH, Lev: Software Takes Command: International Texts in Critical Media Aesthetics. London: Bloomsbury Academic, 2013.
4. PAUL, Christiane: Digital Art. London: Thames & Hudson, 2023.
5. WONG, Chee Ming: Digitální malířské techniky: Postupy a inspirace od expertů z oboru. Brno: Computer Press, 2012.

199. Nenávisť voči umeniu: premeny ikonoklazmu od starovekého Egypta, cez islamský a byzantský ikonoklazmus, husitské, luteránske, kalvínske a novokrstenecké ničenie pamiatok, cez fanatizmus Francúzskej revolúcie, cez ničenie pamiatok Kráľovstva sv. Štefana (Uhorského kráľovstva) rukami čechoslovakistov až po totality 20. storočia a 21. storočia (frankizmus, národný socializmus, bolševický

socializmus, Islamský štát a pod.).

Literatúra:

1. BESANCON, Alain: Zakázaný obraz: Intelektuální dějiny obrazoborectví. Praha: Barrister & Principal, 2013.
2. CHASTEL, André: Vyplenění Říma: Od manýrismu k protireformaci. Brno: Barrister & Principal, 2003.

200. Umenie po roku 2000. Koniec dejín umenia?

Literatúra:

1. BARILLI, Renato: Věda o kultuře a fenomenologie stylů. Praha: Academia, 2025.
2. BELTING, Hans: Konec dějin umění. Praha: Mladá fronta, 2000.
3. BELTING, Hans: Antropologie obrazu: Návrh vědy o obrazu. Brno: Books & Pipes Publishing, 2022.
4. DANTO, Arthur C.: Po konci umění: Současné umění a oblast mimo dějiny. Praha: Academia, 2021.
5. DIDI-HUBERMAN, Georges: Pred časom: Dejiny umenia a anachronizmus obrazov. Bratislava: Kalligram, 2006.
6. ECO, Umberto: Od hlouposti k šílenství: Zprávy o tekuté společnosti. Praha: Argo, 2016.
7. HICKS, Alistair: Průvodce světem současného umění. Zlín: Kniha Zlín, 2017.
8. HORÁČEK, Radek: Umění bez revolucí: Proměny soudobého výtvarného umění. Brno: B&P Publishing, Masarykova univerzita, 2019.
9. HUDSON, Suzanne: Contemporary Painting. London: Themes & Hudson, 2021.
10. HUIZINGA, Johan: Kultúra a kríza. Bratislava: Kalligram, 2002.
11. KAUFMANN, Walter: Budoucnost humanitních věd: O výuce umění, náboženství, filosofie, literatury a historie. Praha: Pavel Mervart, 2024.
12. NELSON, Robert S. – SHIFF, Richard: Kritické pojmy dejín umenia. Bratislava: Slovart, 2004.
13. THOMSON, Don: Oranžový balonkový pejsek: Bubliny, vřava a hrabivost na trhu se současným uměním. Zlín: Kniha Zlín, 2018.

14. WILSON, Michael: Jak číst současné umění: Umění 21. století zblízka. Zlín: Kniha Zlín, 2017.

Copyrighted Material: © doc. PhDr. Tomáš Surý, ArtD. 2006-2025
(predmet vyučujem od 2010/2011)

aktualizované 18. 9. 2025

**“Premýšľanie je
náročné. Práve preto
väčšina ľudí len súdi.”**

Carl Gustav Jung